

III. Ince pápa szerepe a katolicizmusban

SZÁRAZ ÁRON

Korismertető: Invesztitúraharc

III. Ince pápáig egy sor fontos esemény történt, amelyek az ő valláspolitikáját is befolyásolták. Ez a fontos eseménylista az invesztitúraharcra kezdődött VII. Gergely pápa korában. Az invesztitúraharc a világi uralkodók harca volt a pápasággal szemben az egyházi méltóságok beiktatásáért. A középkori császároknak, királyoknak joga volt kinevezni történelmi jogon az egyházi helyekre az általuk választott személyt, aki teljes egészében kiállt a későbbiekben a mellettük. Ezt a hatalmat önkényesen elvenni nem lehetett. Kezdetben VII. Gergely nem is tervezett mást, mint békésen elrendezni az uralkodókkal a helyzetet, de IV. Henrik támadó hangvételű beszéde miatt elmérgesedett a helyzet. 1075-ben 2 évvel a megválasztása után VII. Gergely kiadta a *Dictatus Papae* című pápai iratot, melyben a laikusok leváltását szorgalmazta, illetve azok választóit kiátkozással fenyegette.

IV. Henrik császár ennek nem akart eleget tenni, és harcba kezdett. 1076-ban a wormszi zsinaton a császár és német püspökök, akik korábban pápai kiátkozás alatt voltak, követelték a pápa leváltását. Erről egy levél is megmaradt, amely úgy kezdődött: „*Hildebrandnak, a hamis szerzetesnek*”, és így végződött: „*Mondj le! Mondj le!*” Henrik, mikor látta, hogy a harcból nem jöhet ki győztesen (mivel a német fejedelmek a pápát támogatták), elment Canossába, hogy megbocsájtást nyerjen. Ez egy nagyon ügyes húzás volt részéről, mivel a megtért bűnöst nem utasíthatta el az egyház, így bármennyire is tudták, nem igazi a bűnbánata, a pápának vissza kellett vonnia a kiátkozást, meg kellett bocsájtania. A történet vége, hogy csak a következő pápák és uralkodók tudtak kiegyezni 1122-ben, amikor az uralkodó lemondott a pásztorbot és gyűrű használatáról, amelyek lelki eszközök voltak. A pálca használatát viszont megtartotta, vagyis megakadályozhatta, megvétózhatta a pápai személy érkezését, vagy csak nem fogadta hűbéreibe. A regnum és a sacerdatum szétválasztása megtörtént, vagyis a világi hatalom az egyházi hatalomtól szétvált.^{1,2}

---

1 COLJIN 2001, 93–94.

2 SZÁNTÓ 1987, 367–369.

III. Ince pápa élete

III. Ince pápa élete főképp Dr. Vargha Dezső *III. Ince pápa és kora*, Battista Mondin *Pápák enciklopédiája*, Marton József *Keresztény Középkor* és Gergely Jenő *A pápaság története* című munkák alapján van kidolgozva.

Vargha Dezső rövid előszavában arról ír, hogy az elismert, hatalmas államférfiak életéről keveset lehet olvasni, így ő kitér III. Ince pápa fiatalkorára is. Ince ifjúságáról is keveset tudunk, családjá a Conti család volt, amely a korban Itáliában a legnagyobbak közé tartozott. Származásukat Trasmondoig, Capua grófjáig tudták visszavezetni, akit 663-ban Grimoald langobárd uralkodó emelt ilyen rangra. A Conti család egyik területe Segni volt, a másik Anagnini, ezek megmaradtak egész végig a család címei között. A családtól 9 pápát is választottak, amelyek közül XIII. Ince pápa volt az utolsó, de előtte voltak például III. Ince pápa, IX. Gergely és IV. Sándor. III. Ince pápa Lothár néven született 1160-ban vagy 1161-ben, Rómában kezdte az iskoláit talán a lateráni bazilika melletti iskolában, majd belépett a pápi rendbe és elment Párizsba tanulni. Párizsban ebben a korban teológiát, kánoni jogot és orvostant adtak elő, illetve óriási dicséret volt, ha azt mondták az emberek valakire, hogy úgy érti a teológiát, mintha egész végig Párizsban tanulta volna.

Lothár körülbelül 1180-ban érkezett Párizsba, ahol két tanárát ismerhetjük, potiersi Pétert és Corbeil Pétert, akiktől szentírásismeretet tanult. Párizs után római jogot ment tanulni Bolognába, ahol számos jó tanártól tanulhatott, feltűnő volt tudáséhsége. Mikor Rómába visszatért, kinevezték kanonoknak. Ekkor III. Lucius pápa volt az egyház élén, akinek távoznia kellett Rómából különböző zavargások miatt, majd Veronában I. Frigyes császárral zsinaton határozatokat adtak ki eretnekek ellen, amit a korai inkvizíció kezdetének is számíthatunk.³ Más témákról sajnos nem tudtak egyezsége jutni, például földek felosztásáról, illetve arról, hogy I. Frigyes a gyermekét a későbbi VI. Henriket Konstancia szicíliai királynővel akarta összeházasítani.⁴

III. Kelemen pápa az ekkor 29 éves Lothárt, aki az unokaöccse volt, a szent Sergius és Bacchusról elnevezett egyház kardinál-diakonjává nevezte ki, ami miatt az emberek sokat vártak el Lothártól. Templomát saját költségén újjáépíttette. Rómában III. Kelemen politikai ügyeket is bízott rá. III. Kelemen pápa halála után III. Celesztin pápa következett, aki figyelmen kívül hagyta a feltörekvő fiataalt, aki így visszavonult birtokára és ott képezte magát. III. Celesztin 1197-es halála után a választó kardinálisok egyből összegyűltek. Huszonnyolcan voltak ekkor, de négyen hiányoztak. Azért,

---

3 VARGHA 1893, 11–18.

4 WEISZHÁR – WEISZHÁR 2019, 128.

hogy sikeresen válasszanak pápát, a III. Lateráni zsinaton hoztak szabályt – amely mindmáig megvan – hogy a választott félnek a szavazatok több mint kétharmadát kell megszereznie. Az első rend szavazásnál négyen maradtak szavazataikkal, köztük Lothár. Miután idáig jutottak, ketten lemondtak az ő javára, mivel méltóbbnak találták. Fialat volt, nagyon jól ismerte a teológiát és a kanonjogot, és így egyhangúan őt választották meg.

Mikor megválasztották, a papság és az ottlévő nép dicsőítő énekek kíséretében a lateráni templomba kísérték, ahol a templomajtó előtti kőre ült, amit szemétülésnek is neveztek a korban (sedes stercorearia). Erre azért volt szükség, hogy azt mutassa be, a pápa a szegénységből, a szemétből van kiemelve. Ezután aranyat és ezüstöt vett, amelyet szétszórt a népnek, majd átvette a Szent Szilveszter bazilikában a pápai jelvényeket: két vesszőt a büntetés miatt, kulcsokat a lateráni templomhoz, amelyeket visszaadott, majd vörös selyem övvel kötötték át, amelyen egy erszény volt. Ekkor ő még diakon volt, és nem lehetett a korban ekkorát ugrani a rendek közt, ezért kántorböjtkor pappá szentelték, majd püspökké február 22-én vált. Ezután következő beszédét immár hivatalosan pápaként mondta.⁵ Pápává válása után számos prédikációt írt, amelyek közül több is megemlékezett felszentelése ünnepéről. Amikor III. Ince pápa ezekben a prédikációkban az első pápáról és Péter örökségéről elmélkedett, fényes látomást adott a pápai hivatalról és a pápa szerepéről a kereszténységben.⁶

Európában ekkor nagy zavar volt, széttűzés, nevezhetnénk sötét kornak is. Franciaországban gyenge volt a királyi hatalom, Angliában a normannok harcoltak a bennszülött angolszászokkal, Skandinávia és Magyarország vidékén testvérharcok alakultak ki, gyorsan orvosolandó eretnekmozgalmak tűntek fel, a nemesség tagjai úgy hagyhatták el feleségeiket, ahogy akarták; tehát egy erős fiatal kézre volt szükség. III. Ince pápa ez a személy volt.⁷

---

5 VARGHA 1893, 19–27.

6 <https://www.britannica.com/biography/Innocent-III-pope>. Accessed 14 May 2022 (utolsó megtekintés dátuma: 2022. 05. 14.)

7 VARGHA 1893, 28.

Battista Mondin III. Incét a XIII. század legnagyobb pápájának tartja. Azon a véleményen van, amely amúgy nem tagadható meg, az egyház történetében minden században volt egy nagy pápa, akinek hatása előrevitte az egyházat. „*Ilyen volt pl. az V. században Nagy Szent Leó, VI. században Nagy Szent Gergely, a XI. században VII. Gergely, a XII. században III. Sándor pápa. Ahogy már mondtuk, III. Ince pápa a XIII. század pápája volt.*”⁸

Nagy szellemi, vallási, illetve kulturális változások történtek a korban, amely folyamatoknak az irányítója III. Ince pápa volt. A királyság, vagyis regnum és a sacerdotium, vagyis papi hivatal közti kapcsolatot szerette volna megoldani. Battista Mondin egyetért Hubert Walterrel, hogy nyugaton erre a rövid időszakra, melyben III. Ince pápa volt a pápa, a hatalom az egyházhoz került.⁹

III. Ince pápa mint fejedelem

Mikor III. Ince pápa teljes egészében be lett iktatva, egy olyan várost látott, ahol sok volt a kosz, az intrika, az engedetlenség, és a pénz volt a minden. Ebben a világban kellett rendet teremtenie és visszaszereznie a hatalmat a császártól. A nép hajlandó is volt követni őt. Szenátorválasztáskor megszabta, hogy évente más legyen választva és neki esküdjék. Mikor Róma városában elérte a céljait, vidékre pillantott. Sokan fogadtak neki hűséget, hogy szabaduljanak a német uralomtól, amely csak fegyverrel uralkodott. III. Ince pápa cselrel és anyagi fegyverekkel, illetve szellemi fegyverrel kezdte egyesíteni zászlaja alá Itália városait és területeit. Egy Markwald nevű lovagtól szerezte meg először sereggel a hatalmat egy 10 000 fős sereg verbuválásával, majd Dél-Itália felé fordult tekintete és Spoleto hercegség, Assisi és Sora grófságok urát, Konrád von Lützenhardot üzte el.¹⁰

III. Ince pápa még sok problémába keveredett azon római és Róma-környéki emberekkel, akiknek ez a rendszeresség és gazdagság nem tetszett. Így például az Orsini család, amely a Scotti család nagy vetélytársa volt, sokszor próbálta Ince ellen hangolni a népet és volt rá példa, hogy sikerült is. Hogy egyet ismertessünk, Dr. Vargha Dezső egy leírását láthatjuk. Összefoglalva a pápának volt egy unokaöccse, Riccardo Conti, akinek egy Odo di Poli nevű nemes azt ígérte, hogy lányát hozzáadja Conti fiához. Később meg akarta gondolni magát, de ebbe Riccardo nem ment bele, ezért feljelentették a pápánál, aki, mivel nem akart részrehajló lenni, ügyvédre adott pénzt a családnak. A család ezzel nem élt és próbálák a pápát bemocskolni, így például a húsvéti felvonuláson gúnynevekkel il-

8 MONDIN 2001, 263.

9 MONDIN 2001, 264.

10 SZÁNTÓ 1987, 381.

lették őt. Ince később megbetegedett és birtokán pihent elvonulva a város problémáitól, míg ők nem kérték, hogy térjen vissza hozzájuk, és az új-fent kialakuló rendetlenségen úrrá legyen. Ezek az események 1202 körül kezdődtek meg, majd 1207-re értek véget. 1207-ben a nemességet, illetve városvezetőket összehívta, átvette hűségesküjük, és egy olyan szabályzatot adott ki, amely az egyház jogait foglalja magába. Így sikerült Incének egy olyan államot létrehozni, amelyet a múltban senkinek sem.¹¹

III. Ince pápa korában sok külpolitikai ügybe beleszólt, így például a német királyválasztásokba, ahol VI. Henrik halála után Sváb Fülöp és IV. Ottó közt zajlott le a harc. Mind a két félnek nagy támogatói voltak, Fülöpnek a francia király segített, míg Ottónak a bátyja, Földnélküli János király, és mind két oldalon nemesek hadai. Ince eleinte nem szólt bele a harcokba, de tudta, hogy a pápai támogatásra mindkét félnek szüksége lesz.¹²

Németországi királyválasztás

Mikor VI. Henrik meghalt, az öccse, Sváb Fülöp visszatért Németországba azért, hogy segítsen az ifjú Frigyesnek, aki akkor Szicíliában élt; elintézzé neki a területeket. Kezdetben ez is volt a célja, de később, mikor a nemesek ezt nem akarták támogatni, saját magát jelöltette. Az ő támogatója Montferrati Bonifác volt, a IV. Keresztes Hadjárat vezetője. Az ellenfelek Oroszlán Henrik fiát, Ottót választották meg vele szemben. 1201 márciusában III. Ince pápa végső soron Ottót ismerte el uralkodónak, és minden segítséget megadott neki, mivel Sváb Fülöp ki lett tagadva.¹³

Ezen kívül 1202 májusában Ince elküldte Venerabilem című dekrétumát Zähringen hercegének, amelyben a pápa leírja a német fejedelmek viszonyát az egyházhoz és a birodalomhoz. A mű, amely híressé vált, később kánonjoggá vált. A dekrétum öt pontban foglalta össze Ince gondolatait, amelyek a pápa pontifikátusának egész filozófiáját kifejezik.

Először is, a pápa elismeri, hogy a német fejedelmeknek joguk van megválasztani a német királyt, aki később német-római császár lesz. Ezt a jogot az Apostoli Szentszék adta a fejedelmeknek, amikor a bizánci császár jogait a pápák Nagy Károlyra ruházták át.

---

11 VARGHA 1893, 29–49.

12 VARGHA 1893, 77–86.

13 SZÁNTÓ 1987, 381.

A pápának joga, hogy megvizsgálja a megválasztott király személyét, és eldöntse, hogy a király valóban méltó-e a császári címre. Az egyházfő feladata a császár felkenése, felszentelése és megkoronázása, de ha vizsgálata során kiderül, hogy a király az egyház által elátkozott vagy eretnek tanokat gyakorol, joga van megtagadni.

Ha a pápa a királyt méltatlannak találja a császári koronára, a fejedelmeknek új királyt kell választaniuk, vagy ha ezt elutasítják, maga a pápa nevezi ki az új császárt, mivel az Egyháznak szüksége van egy hűséges világi támogatóra.

Ha a fejedelmek két királyt választanak, a pápának kell elsőként megpróbálnia rávenni a fejedelmeket a megegyezésre. Ha ez nem sikerül, és bizonyos idő elteltével sem születik megállapodás, a fejedelmeknek az egyházfőt kell felkérniük, hogy döntsön a jelöltek között. A pápa a hivatalának szentsége alapján dönt a két király között, nem a törvényesség, hanem az uralkodó hatásköre alapján.¹⁴

Fülöp 1206-ra győzte le Ottót; Wassenbergnél kapott hatalmas vereget. 1208-ig békeszünetet kötöttek, 1208-ban a thüringiai és szász fejedelmek meghódoltak előtte, illetve hatalma növelése érdekében az orvul meggyilkolt Fülöp 10 éves lányát, Beatrixot jegyezte el, amivel több mint 350 vár területe jutott ki számára. Mikor a pápa felszentelte császárrá IV. Ottót (Welf-ház tagja), az háládatlanul a pápa által megszerzett területeket újra egyesíteni akarta a császársággal. Ince kiátkozta a császárt, és hűbéreseit felmentette esküjük alól. Ottó ezért vissza kellett vonuljon Németországba, hogy leverje a lázadást. A lázadás élére a pápa által segített ifjú Frigyes került, aki Szicílián volt uralkodó és a görög császár lánya volt a felesége. Mivel ő kolostorban is nevelkedett, ezért fejedelemtársaitól különbözően sokkal több tudással rendelkezett, ezen kívül a pápa támogatását is élvezte.

Frigyes 1211-ben a nürnbergi gyűlés után fel lett szólítva a német nemesség által, hogy jöjjön átvenni a hatalmat, és 1212 márciusában elindult a felkészülés után. Útközben találkozott Incével, akinek megígérte, hogy Szicília területét fiának, Henriknek adományozza, illetve az Egerben tartott birodalmi gyűlésen kiadott egy aranybullát, amelyben IV. Ottó pápaság iránt adott engedményeit (1201; 1209) megerősítette.¹⁵

---

14 <https://www.newadvent.org/cathen/08013a.htm> Utolsó megtekintés: 2022. 05. 15.

15 WEISZHÁR – WEISZHÁR 2019, 141–144.

Megígérte Ince pápának, hogy felállít egy keresztes haderőt a Szentföld megszerzésére, de Ince halála úgy lehet, ezt semmisé tette. Az ígéretet a IV. Lateráni zsinatnak hála tette, mivel megerősítette őt a császári székében. Később, mikor Ince pápa meghalt, már nem tartotta be.¹⁶

Anglia és Franciaország III. Ince pápa korában

III. Ince pápa pápai kormányzási idejének középső éveit II. Fülöp francia király és Földnélküli János angol király közötti konfliktus töltötte ki. János középszerű király volt, akinek gyengeségeit Fülöp ügyesen kihasználta.

III. Ince pápa kormányzási idejének kezdetén János még mindig kiterjedt birtokokkal rendelkezett Franciaországban, amelyekért hűbérrel tartozott Fülöp francia királynak. Fülöp 1202-ben bűnösnek nyilvánította Jánost egy házassági ügy elbírálásában tanúsított helytelen magatartás miatt, és megfosztotta franciaországi hűbérbirtokaitól. Az eredmény egy négy évig tartó háború volt a két fél közt, melybe III. Ince pápa is beleszólt. Fülöp seregei nagy sikereket értek el, és János III. Ince pápához fordult igazságszolgáltatásért. A pápa Novit ille (Tudja) című dekrétumlevelében válaszolt, amelyben megtagadta Fülöp elítélését, de kijelentette, hogy a *ratio peccati* (a bűn oka) alapján beavatkozhat világi ügyekbe. A Novit ille a kánonjog részévé vált, és évszázadokon át igazolta a pápai és egyházi beavatkozást a világi ügyekbe.

Földnélküli János és III. Ince pápa útjai életük hátralévő részében továbbra is keresztezték egymást, így például amikor János vitába keveredett a canterburyi Christ Church szerzeteseivel, akiknek joguk volt megválasztani a canterburyi érseket, Anglia primását. János a saját választottját akarta, Ince viszont elintézte, hogy saját embere kerüljön oda. Egy híres teológust, Stephen Langtont nevezte ki érsekké. (III. Ince pápa uralma után egyre gyakoribbá vált a helyi egyházaktól a választási jog elvétele).¹⁷ János nem volt hajlandó elfogadni ezt a döntést, és III. Ince pápa végül 1209-ben kiátkozta a királyt makacssága miatt. III. Ince pápa és Földnélküli János angol uralkodó között azonban 1213-ban megegyezés született. III. Ince pápa támogatásáért cserébe János hűbéressé lett a pápasághoz. Szicíliahoz hasonlóan Anglia is pápai hűbérbirtok lett, és ez a megállapodás valószínűleg III. Ince pápának a kereszténység megfelelő kormányzásáról alkotott elképzelését tükrözte.¹⁸

---

16 WEISZHÁR – WEISZHÁR 2019, 134–140.

17 <https://www.britannica.com/biography/Innocent-III-pope>. Accessed 14 May 2022.2022.05.14, 22:11

18 MONDIN 2001, 268–269.

A Magna Charta Libertatum

Elkerülhetetlen téma a Magna Charta Libertatum az angliai beavatkozások tekintetében. 1215. június 15-én a Temze mellett fekvő Runnymede-nél hitelesítette királyi pecsétjével I. (Földnélküli) János angol király a Magna Chartát, a korai angol jogrendszer egyik alapidokumentumát, amely nagy hatással volt a világra.¹⁹ Keletkezésileg az angol bárók lázadása nevezhető meg okként, akik Langton canterbury érsek vezetésével alkották meg a levelet. A záradékok voltak a legfontosabb kellékei ennek az okiratnak, amelyekben a bárók és a király is több korlátozásnak tesznek eleget. Az előbb említett pápai hűbér segített János angol királynak, mivel szerinte az sérti a hűbéri jogait a pápának.²⁰ III. Ince pápa ezt levélben is magyarázta. A Magna Carta 61. záradéka tartalmazta János kötelezettségvállalását, miszerint „senkitől sem személyesen, sem más által semmit sem fog elérni, amivel e juttatások vagy szabadságjogok bármelyike visszavonható vagy csökkenthető lenne”. Eközben augusztusban a békeszerződés előtt írt utasítások érkeztek a pápától, aminek következtében a pápai biztosok szeptember elején kiátkozták a lázadó bárókat, Langtont pedig felfüggesztették hivatalából. Miután a pápa tudomást szerzett az oklevélről, részletesen reagált. Egy augusztus 24-én kelt és szeptember végén érkezett levélben az oklevelet „nemcsak szégyenletesnek és megalázónak, hanem törvénytelennek és igazságtalannak” nyilvánította, mivel János „kénytelen volt elfogadni”, és ennek megfelelően az oklevél „semmis és örökre érvénytelen”; a királynak kiátkozással fenyegetve nem volt szabad betartania az oklevelet, és a bárók sem próbálhattak érvényt szerezni neki.²¹

Ha figyelembe vesszük Ince viselkedését és tetteit, akkor elismerhető, hogy a kor felfogása és lelkiismerete szerint tette azt, amit tett. A pápa a hűbéresét nemcsak külső, hanem belső ostromok ellen is védelmébe vette, ezért szállt szembe a Magna Chartával, amelyet fegyverrel akartak elismerni a bárók. A III. Henrik által megújított Magna Charta volt az, amit ma az angol szabadság alapjának lehet tekinteni.²²

Franciaország esetében III. Ince pápa a francia uralkodó, Fülöp Ágost házassági szentség-szegése miatt szólt bele a politikába, mivel az uralkodó politikai okok miatt elvette a dán uralkodó lányát, Ingeborgot, hogy az angliai harcában a dán flotta segítse őt. Fülöp Ágost egyből el is küldte, és

---

19 <https://rubicon.hu/kalendarium/1215-junius-15-a-magna-charta-kiadasa>, 2022. 05. 16.

20 <https://www.britannica.com/topic/Magna-Carta> Utolsó megtekintés: 2022. 05. 16.

21 <https://archive.org/details/minorityofhenryi0000carp/page/12/mode/2up?view=theater> Utolsó megtekintés: 2022. 05. 16.

22 VARGHA 1893, 221.

felbontotta a házasságot a bárók és püspökök egyetértésével, és a királynét kolostorba küldte. A francia király ezután újraházasodott, és merániai Ágnessel kötött újfent házasságot. Ez ellen tiltakozott az akkor még élő III. Celesztin pápának Ingeborg királynő, de a pápa nem vette figyelembe. Mikor III. Ince lett a pápa, felszólította Fülöp Ágost, hogy vegye vissza a feleségi kötelékbe Ingeborg királynőt. 1213-ban végül a pápa sokáig tartó győzködése és a nép növekvő rossz kedve miatt végül visszavette a házastársi kötelékbe a királynőt.²³

Sok mindent elért III. Ince pápa az életében, de mindenképp kiemelhető az a tény, hogy míg a Fülöp és Ottó közötti vitát kezelte, Földnélküli János angol király ellen is hadakozott, ezért egy erős szövetséges jól jött volna neki Fülöp Ágost személyében, aki a kor legkiválóbb uralkodói közé tartozott, és sok győztes csatát vívott. Így, hogy Ince ellene is fellépett a házasság felbonthatatlanságával kapcsolatban csak azt mutatja, hogy milyen erős, kitartó pápa is volt Ince.

III. Ince pápa még az Ibériai-félsziget történéseibe szólt bele, és ha úgy vesszük, itt érte el a legnagyobb eredményeket. Uralma alatt sikerült a spanyol királyságokat békíteni, és Európát harcba hívva a délről jövő hatalmas mór és szaracén támadók ellen nyerni. Ince pápa ebben az időszakban pénzzel, szóval, tettekkkel támogatta a kereszténységet.²⁴

Magyarország

Magyarország esetében is nagy hatásokat ért el III. Ince pápa. III. Béla magyar király uralkodásával Magyarország egy fontos országgá vált. Az Árpád-kori uralkodók közt elég gyakori testvérharcok elkerülése érdekében még életében társkirállyá koronázta idősebb fiát, Imrét és kisebbik fiának, Endrének kiadta a saját jussát. Endre nem örvendett, hogy nem használhatja ki a magában levő tehetséget, és ugyan felesküdült a keresztre, de a hatalomra tört. III. Ince pápa a tőle megszokott erővel állt neki a probléma megoldásának. Endre a pápa első figyelmeztetését nem vette figyelembe, és hiába figyelmeztette bátyja is, nem hallgatott rájuk. Imre király a főpapi erőkkel próbálta ellensúlyozni Endre gazdagságát és seregének erősségét.²⁵

1198-ban a pogányok helyett inkább a szerbek ellen harcolt, valamint a Ráma, továbbá Hulm vidékének meghódításával egy időben a főhatalom megragadását is tervezte. Figyelemre méltó, hogy András azon kevés Árpád-házi trónkövetelők – ezen kívül uralkodóink – közé tartozott, akik külföldi hatalom segítsége nélkül is képesek voltak harcolni a koroná-

---

23 MONDIN 2001, 268.

24 MONDIN 2001, 268.

25 VARGHA 1893, 291–298.

ért. Hatalmas táborát jelzi az Imre és Boleszló váci püspök közti 1199-es konfliktushelyzet is, amikor a király megpróbált felgöngyölíteni egy bátyja által szervezett összeesküvést.²⁶

III. Ince pápa belső egyházpolitikája, reformmozgalma

III. Ince pápa célja az volt, hogy megreformálja az egyház vezetését és népét, ugyanakkor megőrizze a hit tisztaságát. Reformkampányát saját családjának, a pápai udvar tagjainak megreformálásával kezdte. Mindenben az egyszerűsége törekedett, eltávolított minden felesleges és fényűző tárgyat a palotájából, nemes hivatalnokok helyett szerzeteseket alkalmazott személyes szolgálatára, csökkentette a pápai udvar kiadásait, és egyszerűvé tette az étkezést. A kúria adminisztrációját is megkönnyítette. Csökkenteni akarta az egyházkormányzat növekvő központosításával járó többletköltségeket. Ennek érdekében megtiltotta a Rómához való fellebbezést olyan ügyekben, amelyek egyszerűek és könnyen megoldhatók voltak, és korlátozta azoknak az ügyeknek a számát, amelyekben Rómához kellett fellebbezni.

Meghatározta az ügyek intézéséért fizetendő adók megfelelő összegét, és elbocsátotta a megvesztegethető személyzetet. Megkövetelte, hogy a pápai tisztviselők tartsák rendben a munkájukat, és a lehető leggyorsabban oldják meg az ügyeket. Hetente háromszor tartott nyilvános meghallgatásokat és három ülést a magas rangú tisztviselőkkel. E tanácskozások során jelentős jogi ismeretekkel és szakértelemmel osztotta ki az igazságot és rendezte az elé tárt ügyeket. Az ügynevezett jelentős ügyeket teljes egészében megtartotta magának (pl. új egyházmegyék létrehozása, kétes püspökválasztási ügyekben hozott döntések, püspökválasztások megerősítése). Négyévente kötelezte a püspököket, hogy látogassanak el Rómába, és számoljanak be egyházmegyéik állapotáról.

Az eretnekek jelentették a legnagyobb veszélyt a keresztény hit integritására, valamint az egyház és a társadalom harmóniájára. III. Ince pápa tárgyalásos úton és meggyőzéssel próbálta őket jobb belátásra bírni. Így sikerült megnyernie a szövetséges, nincstelen és bűnbánó észak-itáliai embereket, akiket III. Lucius tévhitük miatt kiátkozott. Csaknem száz kolostoruk volt 1201-ben. Intelligenciájáról tanúskodik, hogy felismerte Assisi Szent Ferenc életstílusának nagyszerű vallási és társadalmi lehetőségeit.

A Szent Ferenc-rend és később a többi koldulórend is jó helyzetben volt ahhoz, hogy a nyugtalan tömegeknek megmutassa Krisztus követésének a helyes útját, és a társadalom valódi értékeinek lerombolása helyett

---

26 <https://rubicon.hu/kalendarium/1198-majus-16-iii-ince-papa-kiatkozassal-fenyegeti-meg-andras-herceget> Utolsó megtekintés: 2022. 05. 16.

ezen értékek fejlesztésére ösztönözze őket, köszönhetően a nagyközönséggel való kapcsolatuknak, önkéntes szegénységüknek és az Egyház iránti feltétlen hűség példájának. Assisi Szent Ferenc szerzetesi közösségének jóváhagyásával sikerült mozgósítania az Egyház mély erórtárait, és az Egyház iránt legodaadóbbak százazreit a pápaság mögé gyűjtenie. Egy harmadik pont, ami a reformmozgalmát teljessé tette, a IV. Lateráni zsinaton történt.^{27, 28}

IV. Lateráni Zsinat

Reformprogramja megvalósítása érdekében hívta össze a gyűlést, amely a XII. Egyetemes Zsinat volt, 1215 novemberében rendezték meg.²⁹

A zsinat célja kettős volt: az egyház reformja és a Szentföld visszaszerzése. A zsinati rendeletek közül sok, az egyházi reformot és szervezetet érintő rendelkezés évszázadokig érvényben maradt. A zsinat olyan boszszantó problémákról döntött, mint az egyházi vagyon használata, a tized, a bírósági eljárások és a pátriárkai elsőbbség. Elrendelte, hogy a zsidók és a szaracénok megkülönböztető ruhát viseljenek, és kötelezte a katolikusokat, hogy évente gyónjanak és a nagyböjti időszakban áldozzanak. A zsinat jóváhagyta a transzszubsztanciáció szót, mint az eucharisztikus tan helyes kifejezését. Ezzel kimondták, hogy az egyház minden misében vértelenül megismétli Krisztus áldozatát. A szertartás alatt a kenyér és a bor átváltozik Krisztus testévé és vérévé. A dogmatikai alap világos: Krisztus áldozata a keresztfán nem volt elég, ezért ezt mindig meg kell ismételni, enélkül nincs bűnbocsánat.³⁰

Elítélték a katarok és a valdensek tanításait. III. Ince pápa négyéves fegyverszünetet is elrendelt a keresztény uralkodók között, hogy új kereszties hadjáratot indíthassanak. Az ortodox egyházak az öt lateráni zsinat egyikét sem fogadják el valóban ökumenikusnak.³¹ A zsinat egyik témája az egyház reformációja volt. A püspököket a jövőben csak az egyház nevezheti ki. Az inkvizíció hivatalos és kötelező eszköz lett az eretnkségek legyőzésére. Az inkvizíció közvetlenül a pápa vezetése alatt állt. A világi hatalomnak kötelező volt az inkvizíció munkáját támogatni.³²

---

27 COLJIN 2001, 97.

28 SZÁNTÓ 1987, 383.

29 SZÁNTÓ 1987, 384.

30 COLIJN 2001, 102.

31 MELICHÁR 1932, 96–98.

32 COLIJN 2001, 102.

Összegzés

A történelmi jelentősége III. Ince pápának az, hogy a pápaságnak a saját államában való szuverenitását és a pápaságnak mint vallási hatalomnak a szellemi terén érvényesülő elsőbbségét, illetve irányító szerepét ő valószínűsítette meg a legjobban a középkori pápák közül. Ezt a valláserkölcsei elsőbbségét és irányítói szerepet a nyugati középkori társadalom egy ideig elismerte, mert az egyház szellemi ereje és a pápaság erkölcsi tekintélye ennyire jelen volt a társadalomban, a politikában, a gazdaságban. Sajnos az egyháznak a politikai hatalomra befolyást gyakorló egyetemes vezetőszerpe azonban, mivel egy adott történelmi helyzet eredményeként jött létre (keresztes hadjárat, eretnekmozgalmak), gyorsan elenyészett.

Irodalom

Carpenter D. A.: *The Minority of Henry III*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press. 12. 1990. <https://archive.org/details/minorityofhenry0000carp/page/12/mode/2up?view=theater> 2022. 05. 16.

Coljin 2001 = Coljin J.: *Egyetemes Egyháztörténet* Iránytű alapítvány kiadó, 2001.

Melichár 1932 = Dr. Melichár K.: *A Zsinatok*, Budapest, Szent István társulat kiadó, 1932.

Mondin 2001 = Battista M.: *Pápák enciklopédiája*, Szent István Társulat kiadó, 2001.

Szántó 1987 = Dr. Szántó K.: *A katolikus egyház története I* Budapest : Ecclesia kiadó, 1987.

Vargha 1893 = Dr. Vargha D.: *III. Ince pápa és kora* Budapest, 1893.

Weiszhár – Weiszhár 2019 = Weiszhár A. – Weiszhár B.: *Az Első Birodalom*, Unicus Műhely, 2019.

Internetes források

„Catholic Encyclopedia: *Pope Innocent III* <https://www.newadvent.org/cathen/08013a.htm> Hozzáférés: 2022. 05. 15.

Pennington, Kenneth J.: „Innocent III”. *Encyclopedia Britannica*, 2022. 05. 14. <https://www.britannica.com/biography/Innocent-III-pope>. Accessed 14 May 2022.

Stenton, Doris Mary. „Magna Carta”. *Encyclopedia Britannica*, <https://www.britannica.com/topic/Magna-Carta> 2022. 05. 16.

Tarján M. Tamás: *A Magna Charta kiadása*. Elérési link: <https://rubicon.hu/kalendarium/1215-junius-15-a-magna-charta-kiadasa> 2022. 05. 16.

Tarján M. Tamás: *III. Ince pápa kiátkozással fenyegeti meg András herceget*, Elérési link: <https://rubicon.hu/kalendarium/1198-majus-16-iii-ince-papa-kiatkozassal-fenyegeti-meg-andras-herceget> 2022. 05. 16.

The role of Pope Innocent III in Catholicism

ÁRON SZÁRAZ

The purpose of this essay was to see whether the actions and letters of one of the most prominent popes of the Christian Middle Ages, who was the youngest to ascend the throne of the Holy See, served the purpose that one of his predecessors, Pope Gregory VII, had wished, which was that the Christian world should be united and all things should be subordinated to the Church.

In this essay, I have presented the life of Pope Innocent III from his youth, through his upbringing to his becoming Pope, and from there his further actions which culminated in the Fourth Crusade through the Fourth Lateran Council. The historical significance of Pope Innocent III is that from the popes of the medieval age, he was the one to have realised the sovereignty of the papacy in his own state, and the primacy and leadership of the papacy as a religious power in the spiritual space. This religious primacy and leadership was recognised for a while by the Western medieval society because the spiritual power of the Church and the moral authority of the papacy were so prevalent in society, in politics and in the economy.

In my opinion, it is not possible to get a complete picture of the issue by writing a thesis, but to understand the aim of Pope Innocent III to unite Christianity is, in my opinion, possible by studying the present thesis.